

Tania NOTARIUS. *The verb in archaic Biblical poetry: A discursive, typological, and historical investigation of the tense system*. Leiden; Boston: Brill, 2013. xxiii, 351 p.; 23,5 cm. ISBN 978-90-04-25336-0 (tela). ISBN 978-90-04-25335-3 (format electrònic). (Studies in Semitic Languages and Linguistics; 68)

Aquest llibre correspon a una part de la tesi doctoral de l'autora, tal com ella mateixa manifesta als agraïments. Que es tracta d'una obra exhaustiva i minuciosa, ens n'adonem de seguida que ens fixem en l'índex, on l'autora detalla tots i cada un dels aspectes que ha analitzat al llarg del seu completíssim treball. La tesi de l'autora és que el sistema verbal de l'hebreu bíblic també es pot descriure a partir de l'estudi dels verbs que es troben en el que es reconeix com a poesia a dins del corpus textual bíblic. Com ella mateixa diu, aquesta tasca no ha estat pràcticament mai del gust dels lingüistes. L'autora sosté que, almenys en el cas de la poesia que trobem a la Bíblia, l'anàlisi dels seus components, en aquest cas dels verbs, pot ajudar a obtenir «useful data relevant for the typological and historical analysis of the BH verbal system as well as for other syntactic issues».

Com acabem de dir, la seva tasca es presenta de forma detalladíssima, cosa que s'explica i s'entén en tractar-se d'un llibre que ha estat prèviament presentat com a tesi doctoral.

El volum consta de tres parts. Una primera part, que l'autora denomina introductòria, significa el desplegament de tot l'aparat teòric pel que fa a l'anàlisi del sistema verbal en els textos poètics de la Bíblia Hebrea (BH): terminologia, morfosintaxi, diacronia. Diverses metodologies d'aproximació a l'estudi dels verbs en els textos poètics de la BH.

La segona part correspon a l'estudi del corpus pròpiament dit, això és, l'anàlisi dels verbs en els textos poètics de la BH; i és aquí on aquesta minuciositat a la qual ens referíem entra en acció. L'autora presenta tots i cada un dels passatges considerats poètics a dins de la BH, i en fa l'anàlisi dels verbs que s'hi utilitzen, seguint un esquema que consisteix en la presentació i descripció de totes les conjugacions verbals que apareixen en cada un dels passatges estudiats. Però l'autora ho fa des del punt de vista de l'ús i el significat temporal que aquestes conjugacions signifiquen, independentment de la seva forma. Així, descriu l'existència d'aquestes formes, que expressen diversos matisos temporals i aspectuals d'aquesta manera: les formes no personals; *pretèrit* (conjugació preformativa); *perfet* (conjugació aformativa, amb diversos matisos de passat o estatiu); *imperfet* (conjugació performativa que expressaria més aviat aspectes amb sentit progressiu, iteratiu, accions habituals, sempre tem-

poralment simultani amb el verb principal); les formes volitives: imperatiu, jussiu, cohortatiu. L'ordre no sempre és el mateix, ni els elements són sempre els mateixos, ja que depenen en cada cas de les particularitats del text.

Els textos estudiats són: «La cançó de Moisès» (Dt 32,1-43); «La cançó del mar» (Ex 15,1-18); «El cant de Dèbora» (Jt 5,2-30); «La cançó de David» (2Sa 22,2-51); «La benedicció de Jacob» (Gn 49,2-27); «Els oracles de Balaam» (Nm 23,7-10.18-24; 24,3-9.15-19); «La benedicció de Moisès» (Dt 33,2-29); «La cançó d'Anna» (1Sa 2,1-10).

L'estructura és, doncs, la següent: Al principi de cada text estudiat hi ha una introducció sobre l'estructura del discurs en aquell text concret. El cos principal de cada punt correspon a l'anàlisi dels verbs. Al final de cada text estudiat presenta les conclusions generals.

La tercera part vindria a ser la síntesi-conclusions de la seva tesi, que ella titula «The Verb Tenses in Archaic Hebrew: a Typological and Historical Evaluation». Aquest capítol és, doncs, la part més innovadora de l'obra, el seu objectiu principal, la seva «tesi», de fet. En aquesta part presenta de manera sistemàtica les conclusions parcials a les quals havia arribat en cada un dels punts dedicats a cada un dels textos poètics de la BH. Una conclusió important a què arriba, i que ja anunciava al principi d'aquest capítol, és que es tracta d'un material altament divers, i això des d'almenys dos punts de vista: en primer lloc, per comparació amb la prosa de la BH; en segon lloc, per la comparació d'aquest material poètic entre ell.

L'autora aborda en aquest capítol el problema, sempre de difícil solució, de la cronologia dels textos. Aquesta qüestió en el cas de la poesia bíblica es complica, a més a més, per aquesta assumpció, ja clàssica en la història de la llengua hebrea, que la poesia que es troba a la BH són els textos més antics d'aquest corpus, que normalment es defineixen com a hebreu arcaic, posant-lo al mateix nivell que l'anomenat hebreu epigràfic. Finalment, l'autora no es decanta per establir si els textos poètics de la BH són o no arcaics i assumeix el consens a què han arribat la majoria dels estudiosos del tema. Més endavant assenyala i analitza aquestes evidències que permeten identificar els textos com a pertanyents a l'anomenat període arcaic de la història de la llengua hebrea, localitzats als passatges bíblics que l'autora estudia.

El problema d'aquesta suposada identificació és que moltes vegades es fa difícil, si no impossible, de discernir si aquests trets presumptament arcaics no són potser simplement arcaïtzants.

En aquest apartat fa també, de nou, una classificació genètica de les llengües semítiques nord-occidentals, tot destacant-hi la posició de l'hebreu. Se-

guidament fa, de nou, un repàs de les característiques de l'anomenat hebreu arcaic pel que fa a la morfosintaxi del verb en els textos així classificats.

Finalment, l'autora s'ocupa precisament dels trets que, de manera evident, no són en cap cas arcaïsmes i que es troben presents en tot el corpus estudiat.

El llibre conté una extensíssima i exhaustiva bibliografia que complementa perfectament l'obra. I ja per acabar, uns índexs molt útils de textos citats, tant bíblics com de diversos arxius de l'Orient Pròxim en escriptura cuneïforme.

ADELINA MILLET ALBÀ
Institut del Pròxim Orient Antic
Universitat de Barcelona
amillet@ub.edu

***Llibre de la Creació.* Edició i traducció de Manuel Forcano. Barcelona: Fragmenta, 2012. 170 p.; 21 cm. ISBN 978-84-92416-59-2. (Sagrats i Clàssics; 6)**

Per la seva estructura i el seu contingut, pel seu missatge i per la seva llengua, el *Séfer Yetsirà* (el *Llibre de la Creació*) és un text únic, insòlit, críptic i especial: la temàtica cosmològica i esotèrica, l'estil sincrètic i amarat de misteri el situen en un lloc preeminent, per la seva raresa i originalitat, dins la literatura hebrea antiga.

Fragmenta Editorial publica, per primer cop en llengua catalana, l'edició bilingüe del *Séfer Yetsirà*, un opuscle escrit en hebreu que ha estat considerat, per alguns, com a text fundacional d'allò que, segles més tard, esdevindrà el corpus de la literatura jueva cabalística. L'acurada edició i la impecable traducció és obra de Manuel Forcano, poeta i doctor en filologia semítica per la Universitat de Barcelona, on ha impartit classes de llengua hebrea i aramea durant molts anys.

Aquesta traducció s'insereix en la col·lecció «Sagrats i Clàssics», recull que pretén oferir una selecció de la millor literatura espiritual del món: els grans textos sagrats de totes les religions i els grans clàssics religiosos de totes les cultures, en traduccions catalanes directes de les llengües originals i amb introduccions aclaridores (pel que fa al judaisme, en aquesta mateixa col·lecció, s'hi ha publicat *La saviesa dels pares d'Israel. El tractat Abot de la Misnà*, traduït de l'hebreu i l'arameu per Joan Ferrer).

L'estructura del llibre que avui ressenyem és clara: s'inicia amb una «Introducció», erudita i amena, que permet endinsar-se en els misteris i interrogants